

Тема. Пам'ятки мистецтва Північного Причорномор'я і Скіфії.

Мета: виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток мистецьких художніх інтересів, естетичних потреб; формування системи мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв; розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації; розвиток художніх мистецьких здібностей, креативного мислення, творчого потенціалу; формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.

Хід уроку

Перегляд відеоуроку за посиланням <https://youtu.be/rP0UJmxAOfU> .

1. Організаційний момент. Привітання.**2. Актуалізація опорних знань учнів .**

- Розгляньте зразки скіфського мистецтва.
- Що вас дивує чи вражає?

3. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми уроку.**4. Вивчення нового матеріалу.**

Увесь світ захоплюється скарбами південноукраїнських степових «пірамід», сповнених загадок стародавньої цивілізації — Скіфського царства.

Хто ж такі скіфи? Упродовж століть ці войовничі кочові племена, які прийшли з Азії, панували на просторах нашої країни. Столицею скіфської держави був Неаполь Скіфський (розташований на околиці сучасного м. Сімферополя) . Майже одночасно в північному Причорномор'ї з'являються колонізатори із Греції, які заснували на узбережжі Чорного та Азовського морів міста Полісся. А саме Олівію на вузькому Лимані нині Миколаївська область, Тіру нині міста Білгород-Дністровський, Херсонес на територію

сучасного міста Севастополя та Пантікопей нині місто Керч. Колонії швидко розвивалися і ставали носіями культури еллади в нашому краї.

Тож давайте з вами зараз переглянемо невеличке відео і з'ясуємо з вами хто ж такі скіфи?

Відео «Хто такі скіфи?»

Скіфи налагоджують з греками-переселенцями продуктивне творче партнерство, у результаті якого виникло **оригінальне поєднання витонченої античної майстерності й неповторного колориту культури давніх кочовиків. Тобто скіфська культура сформувалась на перехресті Заходу і Сходу.**

Скіфи налагодили з греками-переселенцями продуктивне творче партнерство, у результаті якого виникло оригінальне поєднання витонченої античної майстерності й неповторного колориту культури давніх кочовиків.

Отже, скіфська культура формувалася на перехресті Заходу і Сходу

Збереглися залишки архітектурних споруд, кам'яні статуї воїни, які в народі називають «скіфськими бабами». Так само залишилося зброя та деякі облаштунки прикладі посуду та ювелірних виробів.

А зараз хочу вам трошечки саме розповісти про цих незвичних «скіфських баб». Висока могила посеред безкрайнього степу із кам'яною статуєю на горі, поруч з якою несе варту козак, мабуть у багатьох саме в ямі в уяві виникає такий образ, як відповідь на питання, як ви собі уявляєте архетипну Україну? Але не всі знають, що в такій картині заховані сліди різних народів, які колись жили на території України але тепер безслідно рушилися плині історії. **Скіфські баби або кам'яні Стели** - це релікти часу коли господарем у степах були кочові племена зі Сходу.

Дороговкази великого степу: чи дійсно скіфські,
чи дійсно баби?

*Які функції виконували кам'яні стели, що встановлені давніми народами
на території нинішньої України упродовж тисячоліть?*

Коли з'явилися скіфські баби?

Термін "скіфська баба" є неправильним, неточним, адже він стосується лише періоду скіфської присутності на території нинішньої України. А кам'яні стели на наших теренах втілювали представники різних культур, починаючи ще з часів енеоліту. Найвідомішою знахідкою з тих часів є так званий Керносівський ідол. Кам'яну статую, яку датують кінцем третього-початком другого тисячоліття до нашої ери, у 1973 році випадково знайшли під час риття сільською ями на місці зруйнованого кургану біля села Керносівка Дніпропетровської області. Зараз статуя зберігається в історичному музеї Дніпра

Які ж функції упродовж століть виконували ці кам'яні статуї? Дослідники на жаль не можуть дати чіткої відповіді назвати точну функцію з цим кам'яним бабам але усі погоджуються, що вони відігравали звичайно дуже важливу роль у кочівників і скоріш за все пов'язані з темою смерті. Їх будували на честь померлих і вони вважалися несправжніми охоронцями.

Це був **звіриний стиль** так має назву художній стиль, який поширений в мистецтві кількох стародавніх культур. Основою тематикою зображень були звичайні тварини або частини їх тіла та складні якісь композиції з них. Найдавніші зразки датуються третім тисячоліттям до нашої ери. Ну, а ми з вами вже знаємо що в мистецтві образотворчому цей жанр називається **анімалістичним**.

Композиція пекторалі складається з трьох ярусів: два з них сюжетні, розділені орнаментальною середньою частиною з рослинними мотивами,

унизу зображено динамічну сцену боротьби міфологічних і релігійних звірів. Угорі побутові сцени життя скіфів з участю домашніх тварин. Одна із версій інтерпретації трактує пектораль як візуальне відображення скіфської легенди про Золоте руно та двох братів які вирушили на його пошуки.

Разом зі скіфською культурою у містах Північного Причорномор'я інтенсивно розвивалося античне мистецтво, широкого вжитку набули вироби, привезені з метрополій

Сформувався своєрідний елліно-скіфський стиль, у якому поєдналися традиції степовиків і греко-римлян

Про високий рівень розвитку античного мистецтва свідчать вишукані мозаїки Херсонеса, Ольвії, які прикрашали архітектурні споруди й будинок полісів

Твори монументального живопису місцевих художників, які прикрашали будинки, скелі й саркофаги заможних громадян, мають цікаву композицію, кольорову гаму, вражають реалістичністю міфологічних образів

Архітектура Причорномор'я

найстаріші пам'ятки мурованої архітектури на території України, що сягають VIII–VII ст. до н. е., коли на узбережжі Чорного моря постають численні міста (Тира, Херсонес, Теодосія, Пантікапей, Фанагорія і інші).

Як свідчать іноземці-подорожні, ще в кінці XVIII ст. на місці цих античних міст зберігалися численні рештки античних будів із цілими оборонними мурами, будинками й храмами. Але майже все це загинуло, поруйноване й розібране в XIX ст., через недбалість російської адміністрації та розкопки російських археологів, які шукали цінні речі

Цікаво знати

1. Скіфи як і усі кочівники розводили коней, а також овець і велику рогату худобу, вони жили в улусах, які дуже швидко можна було забрати і перемістити з одного місця на інше.
2. Популярним змаганням, та специфічним видом спорту серед скіфів було полювання на зайців зі списом верхи на коні.
3. Оскільки скіфи не займалися землеробством до їх раціону входило переважно м'ясо впольованих тварин та продукти скотарства.
4. Серед скіфів дуже великою популярністю користувалось татуювання, які були ознакою мужності та благородства. В татуюванні використовувались стилізовані зображення тварин та міфічних істот таких як грифонів.

Гімнастика для очей https://youtu.be/u_fLRqqJ59E .

Творча робота.

Створи малюнок (ескіз) в анімалістичному жанрі за мотивами скіфського «звіриного стилю». Спробуй передати рух тварини. Орієнтовні теми: «Кінь», «Лосеня», «Олень», «Грифон»

5. Узагальнення вивченого матеріалу. Підсумки уроку, оцінювання.

- Що нового ви дізналися на уроці?
- Чи сподобався вам урок? Чим саме?
- Схарактеризуйте скіфський «звіриний стиль».

Які взаємовпливи існували в мистецтві Північного Причорномор'я?

Наведіть приклади взаємозбагачення культур Сходу і Заходу.

6. Домашнє завдання. Порівняйте одяг скіфів з античним та українським національним костюмом. Які спільні риси ви бачите? Чим відрізняються? Як можете охарактеризувати кожен з костюмів? На ці питання дайте відповіді, запишіть в робочий зошит. Роботу сфотографуйте та надішліть на платформу HUMAN або на електронну адресу вчителя ndubacinskaa1@gmail.com .

ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

❖ Порівняйте одяг скіфів з античним, також — з українським національним костюмом.

❖ Віртуальна екскурсія. Завітайте на сайт музею історичних коштовностей України в Києві: **ЮВЕЛІРНЕ МИСТЕЦТВО СТЕПОВОЇ СКІФІЇ**
https://musei.org.ua/filiali/musei_skepocinska_dab_zvolatija.html

